

Babürlüler Sarayında Astroloji*

Babürlüler (020051)

EVA ORTHMANN

ilm-i Ahkâm-ı Nücum (092165) D817

Türkiye Diyanet Vakfı
Kütüphanesi

DOSYA

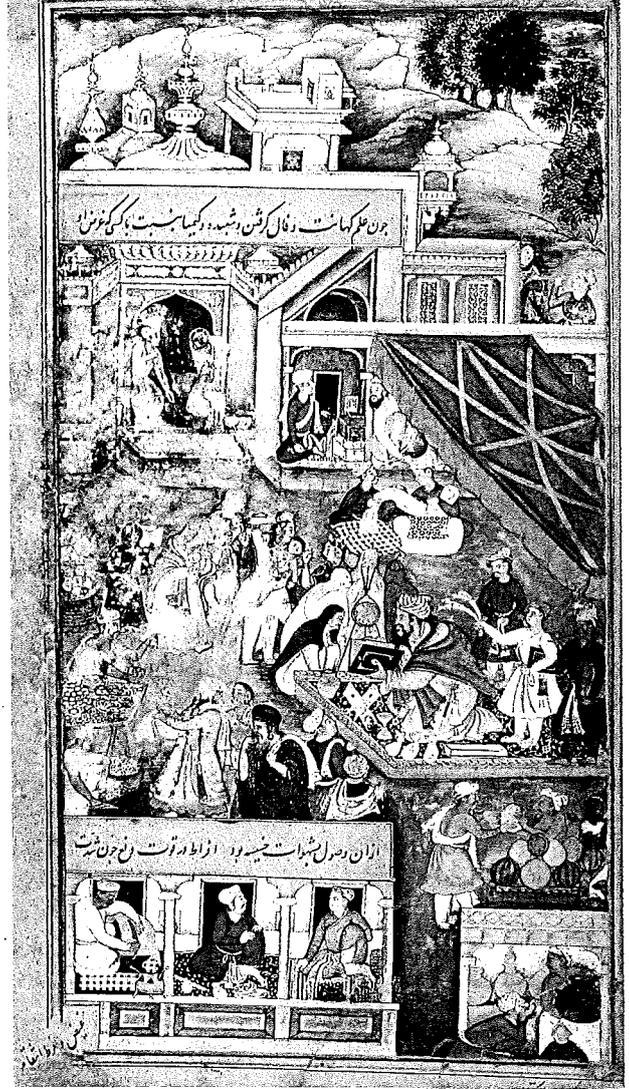
ASTROLOJİNİN İLK DÖNEM BABÜRLÜ HÜKÜMDARLARIYLA İLGİLİ ANLATILARDA ÖNEMLİ BİR ROL OYNADIĞINI GÖRÜYORUZ. İLK DEVİR BABÜRLÜ TARİH YAZICILIĞININ ANLATI DÜNYASINDA ASTROLOJİNİN NE TÜR İŞLEVLER GÖRDÜĞÜNÜ İRDELEMELİK VE ASTROLOJİNİN TARİH YAZICILIĞI İÇERİSİNDEKİ YERİNİ ONUN MEZKUR DÖNEMDEKİ “HAKİKİ” ÖNEMİNE DAİR ELİMİZDEKİ MADDİ KANITLARLA KARŞILAŞTIRMAK BU NOKTADA SON DERECE YERİNDE OLACAKTIR.

ÇEVİRİ: A. TUNÇ ŞEN

Hemen hemen tüm Müslüman imparatorluklarında astroloji önemli bir yere sahipti. Eldeki mevcut kayıtlara göre, en azından Abbasi devriyle birlikte münecimler sarayların ayrılmaz birer mensubu olageldi. Astrolojinin farklı şubeleri – bireylerin ya da dünyevi olayların astrolojik yorumları ötesinde *mevâlid* (doğum astrolojisi), *ihtiyârât* (uğurlu saat tayini), *mesâil* (sorgu astrolojisi) gibi muhtelif şubeler – icra edilme-yi ve gerek sıradan halkın gerekse hükümdarların gündelik hayatında mühim bir rol oynamayı sürdürdü. Bütün bu farklı tür astroloji bilgisine dair kısmen Yunanca ve Pehleviceden çevrilmiş kısmen de antik dünyadan miras aldıkları literatürü daha da geliştirmiş Müslüman yazarlar tarafından kaleme alınmış devasa bir metin dağarcığı tüm Müslüman dünyasında astrolojinin geniş mikyasta kullanılan bir ilim olduğuna tanıklık eder.

Hindistan’da astroloji ilmi yalnızca Arapça ve Farsça/Pehleviceden değil aynı zamanda Hint ve çoğunlukla da Sanskrit geleneğinden etkilendi. Henüz Delhi Sultanlığı döneminde (1206-1526) dahi *Brihat Samhita* gibi astroloji risaleleri Sankritçeden Farsçaya çevrilmişti. Bu tercümelemler sultanların ön ayak olması ve desteklemesiyle tamamlanmıştı, ama bu demek değildi ki saray dışındaki sıradan kabul edilebilecek halk için astroloji önem arz etmemiş olsun.

Maalesef elimizdeki mevcut kaynaklar genelde sıradan halka ve onların yaşamlarına fazla aldırış etmez. O bakımdan Babürlü hükümdarı Ekber Şah

Müneccime Danuşan Kadınlar, Nasirüddin Tûsî, *Ahlâk-ı Nâsiri* nüshası

Toronto Aga Khan Müzesi, AKM 288.4, 103b numaralı sayfa

(hük. 1556-1605) için hazırlanıp gündelik yaşamdaki kimi faaliyetleri resmeden minyatüre sahip olduğumuz için şanslıyız.¹ Bu minyatürdeki ortam bir kavun satıcısının, bir sarrafın ve bir kuru meyve satıcısının olduğu bir pazar yeridir. Tasvirin merkezindeyse devasa bir gölgeliğin altında oturan, çevresi üç yardımcı ile sarılmış ve önünde farklı toplumsal tabakalardan kadınların uzun bir kuyruk oluşturduğu bir müneccim vardır. Müneccimin önündeki usturlap, büyük bir kitap ve ağzına kadar dolmuş üç adet para çantası, tasviri tamamlayan diğer unsurlardır. Pek tabii ki bu tasviri hakiki bir tarihsel atmosferin resmedilmesi olarak kabul edemeyiz kolayca, zira stereotipik sayılabilecek davranış kalıplarıyla doludur resim. Öte yandan nakkaşın tahayyülündeki münec-

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

TOPLUMSAL TARİH AĞUSTOS 2021